

Valgbarhed til menighedsråd

FOB nr. 80.353

Udtalt over for Enghave sogns menighedsråd, at det er en forudsætning for at anse et medlem af et menighedsråd for ikke-valgbar på grund af strafbart forhold, at dette forhold er fastslået ved en endelig dom.

Henstillet til menighedsrådet at træffe en ny afgørelse om medlemmets valgbarhed, således at min nævnte opfattelse herved lagdes til grund.

(J. nr. 1980-1378-72).

A klagede over, at Enghave sogns menighedsråd havde besluttet at anse ham for ikke at være valgbar til menighedsrådet.

Ved Københavns byrets dom af 14. oktober 1980 var A blevet idømt 5 dagbøder å 100 kr. for overtrædelse af straffelovens § 264, stk. 1, nr. 2. Denne dom påankede A til østre landsret til frifindelse. Østre landsrets ankedom forelå ikke på det tidspunkt, da jeg tog stilling til A's klage.

Ved menighedsrådsvalget den 4. november 1980 blev A valgt som medlem af Enghave sogns menighedsråd.

På sit konstituerende møde den 24. november 1980 besluttede menighedsrådet med henvisning til den nævnte dom at anse A for ikke at være valgbar til menighedsrådet.

I en skrivelse til menighedsrådet gjorde A's advokat indsigelse mod rådets afgørelse. Han henviste til, »at menighedsrådet i hvert fald ikke er beføjet til at træffe nogen afgørelse, så længe straffedommen ikke er endelig, hvilket først er tilfældet, når landsrettens afgørelse foreligger.«

I sin klage til mig henviste A til synspunkterne i hans advokats skrivelse til menighedsrådet.

I en udtalelse af 15. januar 1981 i anledning af A's klage anførte menighedsrådets advokat bl. a. følgende:

»I ombudsmandens skrivelse forespørges, hvilke synspunkter der har ført menighedsrådet til at anse byrettens dom, der ikke er endelig, for at være tilstrækkeligt grundlag for at anse (A) for ikke at være valgbar til menighedsrådet. Følgende momenter kan efter min vurdering indgå i dette skøn, hvilket jeg meddelte menighedsrådet:

1. at der er tale om en »frisk« dom (14. oktober 1980),
2. at der er tale om en overtrædelse af straffeloven (§ 264),
3. den handling, (A) er straffet for, er en handling rettet mod en kirkelig forening med nær tilknytning til menighedslivet.

For såvidt angår spørgsmålet om, hvorvidt dommen skal være endelig, er der mig bekendt ingen retspraksis herom for såvidt angår valg til menighedsråd...

Det følger af menighedsrådslovens § 4, stk. 2, sammenholdt med samme lovs § 14, stk. 1, at menighedsrådet endeligt udøver skønnet i henhold til § 4, stk. 2.

Når lovgivningen således har valgt - i modsætning til hvad der gælder for valg til kommunale råd - at lade de enkelte menighedsråd suverænt afgøre spørgsmålet om valgbarhed, må det være ud fra et ønske om en konkret vurdering i de enkelte menighedsråd, og det skal i denne forbindelse anføres, at menighedsrådsmedlemmerne til brug for deres vurdering gennemgik en udskrift af dommen, inden der blev taget stilling til (A's) valgbarhed. For såvidt angår valg til kommunale råd, ønskede man ved lovændringen i 1965 at få en ensartet praksis og oprettede derfor et valgbarhedsnævn...

Det er således min opfattelse, at den praksis, der eksisterer omkring valg til folketinget, og som kommenteret i Max Sørensens »Statsforfatningsret«, p. 82, og som efter valgbarhedsnævnets indførelse gælder for kommunale råd, ikke kan overføres til valg til menighedsråd, når der findes en bestemmelse i menighedsrådsloven, der endelig henlægger spørgsmålet til menighedsrådet.«

I en skrivelse af 19. februar 1981 i anledning af A's klage anførte kirkeministeriet bl. a. følgende:

»Med hensyn til den fremsatte indsigelse imod, at udelukkelsen har fundet sted på et tidspunkt, hvor byrettens dom er appelleret og derfor ikke er endelig, bemærkes, at ministeriet ikke ses at have hjemmel til at give menighedsrådet pålæg om at lade (A) genindtræde som medlem af rådet.

Under hensyn til at ministeriet i forbindelse med tidligere valg kun har haft forelagt en enkelt sag om mistet valgbarhed på grund af straf, har man ikke fundet anledning til at fastsætte nærmere vejledende regler på dette område, ligesom man ikke har fundet tilstrækkeligt behov for indførelse af et særligt valgbarhedsnævn.«

I en skrivelse til A udtalte jeg følgende:

»Menighedsrådets afgørelse om ikke at anse Dem for at være valgbar til menighedsrådet er truffet på grundlag af bestemmelserne i § 4, stk. 1 og 2, og § 14 i loven om menighedsråd, jfr. lovbekendtgørelse nr. 136 af 15. april 1980. Disse bestemmelser har følgende indhold:

§ 4, stk. 1 og 2:

»Valgret til menighedsrådet har ethvert medlem af folkekirken, som senest den dag, da valget foregår, opfylder aldersbetingelsen for valgret til folketinget, medmindre den pågældende ved åbenlyst at fornægte kristentroen stiller sig i afgjort modsætning til folkekirken.

Stk. 2: Valgbar til menighedsrådet er enhver, som opfylder betingelserne i stk. 1, medmindre vedkommende er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at beklæde hvervet, jfr. § 14, stk. 1.«

§ 14, stk. 1:

»... Menighedsrådet afgør endeligt, hvorvidt en kandidat har mistet sin valgbarhed på grund af straf, jfr. § 4, stk. 2,...«

Bestemmelsen i menighedsrådslovens § 4, stk. 1 og 2, fik deres nuværende udformning ved lov nr. 146 af 29. april 1955 om ændring af lov om menighedsråd. I bemærkningerne til de nye bestemmelser anførtes (jfr. Folketingstidende 1954-55, tillæg A, spalte 73), at de foreslåede bestemmelser var i overensstemmelse med, hvad der da var gældende for valg til folketinget og valg til de kommunale råd.

De tilsvarende bestemmelser vedrørende valgbarhed til folketinget og kommunerne findes i henholdsvis grundlovens § 30, stk. 1 (jfr. folketingsvalglovens § 2) og den kommunale valglov § 2, stk. 1. Disse bestemmelseres formulering på det heromhandlede punkt er med hensyn til kriterium for valgbarhedsfortabelse helt identisk med formuleringen i menighedsrådslovens § 4, stk. 2: »... straffet for en handling, der i almindeligt om-dømme gør ham uværdig til at være medlem af...«.

Fortabelse af valgbarhed til folketinget og til de kommunale råd på grund af strafbart forhold forudsætter, at det strafbare forhold er fastslået ved en *endelig* fældende dom. Jeg henviser i den forbindelse til Max Sørensen: Statsforfatningsret (2. udgave 1973), side 82, vedrørende grundlovens § 30: »Han må være fundet skyldig og idømt straf for handlingen, og straffedommen må være endelig.«

Under folketingets behandling af 2 konkrete valgbarhedssager blev det tilkendegivet såvel i 1957 (Folketingets forhandlinger 1956-57, 2. samling, spalte 291) som i 1976 (Folketingets forhandlinger 1976-77, 1. samling, spalte 560 og følgende), at fortabelse af valgbarhed forudsætter, at der er tale om en endelig dom.

Sekretariatet for det valgbarhedsnævn, der er nedsat i henhold til den kommunale valglovs § 50, har meddelt mig, at nævnet alene behandler sager om fortabelse af valgbarhed på grund af strafbart forhold i tilfælde, hvor det strafbare forhold er fastslået ved en endelig dom. Såfremt der over for valgbarhedsnævnet rejses sager om valgbarhed, inden der er afsagt endelig dom, sætter nævnet behandlingen af sagen i bero, indtil endelig dom foreligger.

Den praksis, der følges med hensyn til behandlingen af sager om valgbarhed til folketinget og til de kommunale råd, må forekomme velbegrundet. Det undgås derved, at der træffes afgørelse om valgbarhed på et grundlag, der senere viser sig ikke at være holdbart (hvis den pågælden-

de frifindes - eller den dom, der er afsagt i 1. instans i øvrigt ændres væsentligt - i ankeinstansen).

Uanset om indholdet af det værdighedskrav (i relation til begåede strafbare forhold), som er en betingelse for valgbarhed efter menighedsrådslovens § 4, stk. 2, muligvis afviger noget fra indholdet af de værdighedskrav, der gælder med hensyn til valg til folketinget og de kommunale råd - fordi der er tale om valg til organer med forskellige opgaver - savnes der efter min mening ethvert grundlag for at antage, at spørgsmålet om, hvorvidt det strafbare forhold skal være fastslået ved en endelig dom, kan afgøres forskelligt i relation til folketinget og de kommunale råd på den ene side og menighedsråd på den anden side.

Jeg finder herefter, at det er en forudsætning for at anse et medlem af et menighedsråd for ikke-valgbar på grund af strafbart forhold, at dette forhold er fastslået ved en endelig dom.

Jeg har gjort menighedsrådet i Enghave sogn bekendt med min opfattelse og samtidig henstillet til menighedsrådet at træffe en ny afgørelse af spørgsmålet om Deres valgbarhed, således at min ovenfor anførte opfattelse herved lægges til grund.«

Supplerende oplysninger om sagen

I skrivelse af 12. april 1981 meddelte Enghave sogns menighedsråd mig, at østre landsret nu havde stadfæstet Københavns byrets dom vedrørende A, og at menighedsrådet herefter ikke foretog videre i sagen.

Supplerende oplysninger om sagen

Den 26. november 1984 afsagde østre landsret dom i den sag, som A havde anlagt mod Enghave sogns menighedsråd med påstand om, at menighedsrådet blev tilpligtet at anerkende, at det var retsstridigt, at rådet på mødet den 24. november 1980 havde erklæret ham for ikke-valgbar som medlem af rådet. Retten udtalte følgende:

»Bestemmelsen i lov om menighedsråd § 14, stk. 1, hvorefter menighedsrådet »afgør endeligt, hvorvidt en kandidat har mistet sin valgbarhed på grund af straf«, kan ikke antages at afskære sagsøgeren fra at indbringe spørgsmålet for domstolene som sket.

Idet bestemmelsen i samme lovs § 4, stk. 2, »medmindre vedkommende er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at beklæde hvervet«, hvortil § 14, stk. 1, henviser, findes at forudsætte, at straffen er fastslået ved endelig dom, må der gives sagsøgeren medhold i, at Enghave menighedsråd den 24. november 1980 har savnet grundlag for den trufne afgørelse om hans valgbarhed, og at rådet burde have udsat behandlingen af spørgsmålet, indtil landsrettens afgørelse forelå.

Således som sagen er forelagt retten, er der ikke anledning til at tage stilling til det i øvrigt af sagsøgeren anførte.

. . .«

Retten afsagde herefter følgende dom:

»Sagsøgte Enghave menighedsråd ved . . . bør anerkende, at menighedsrådet på sit møde den 24. november 1980 har savnet grundlag for at afgøre spørgsmålet om sagsøgeren (A's) valgbarhed som medlem af rådet.

. . .«